

Media ja lehdistö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 204/21
Luxemburgissa 16.11.2021

Tuomio yhdistetyissä asioissa C-748/19–C-754/19
Rikosoikeudelliset menettelyt, joissa vastaajina ovat WB ym.

Unionin oikeus on esteenä Puolassa voimassa olevalle järjestelmälle, jossa oikeusministeri voi määrätä tuomareita ylempiin rikostuomioistuimiin ja tämä ministeri, joka on samalla valtakunnansyyttäjä, voi milloin hyvänsä ilman perusteluja peruuttaa tämän määräyksen

Tuomareiden riippumattomuuden vaatimus edellyttää, että tällaiseen toimenpiteeseen sisältyvät tarvittavat takeet, jotta vältetään täysin vaara siitä, että sitä käytetään tuomioistuinratkaisujen sisällön poliittisen valvonnan järjestelmänä, erityisesti rikosasioissa

Sąd Okręgowy w Warszawie (Varsovan alueellinen tuomioistuin, Puola) pohtii seitsemän käsiteltäväkseen saatetun rikosasian yhteydessä, ovatko kyseisten asioiden ratkaisukokoonpanot yhteensopivia unionin oikeuden kanssa, kun otetaan huomioon, että näihin kokoonpanoihin kuuluu tuomari, joka on määrätty tehtävään oikeusministerin yleisten tuomioistuinten järjestämisestä annetun lain¹ nojalla tekemällä päätöksellä.

Kyseisen tuomioistuimen mukaan oikeusministeri voi Puolan tuomareiden toisiin tehtäviin määräämistä koskevien sääntöjen nojalla määrätä tuomarin ylempään asteen rikostuomioistuimeen sellaisilla perusteilla, jotka eivät ole julkisesti tiedossa, eikä toisiin tehtäviin määräämistä koskevaan päätökseen voida kohdistaa tuomioistuinvalvontaa. Hän voi lisäksi peruuttaa tämän toisiin tehtäviin määräyksen milloin hyvänsä, ilman että peruuttamista koskisivat ennalta määrätty oikeudelliset perusteet tai että se pitäisi perustella.

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätti tässä asiayhteydessä esittää unionin tuomioistuimelle kysymyksiä siitä, ovatko edellä mainitut säännöt yhteensopivia SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan² kanssa, ja siitä, loukkaavatko nämä säännöt rikosoikeudellisissa menettelyissä sovellettavaa syyttömyysolettamaa, joka seuraa muun muassa direktiivistä 2016/343³.

Unionin tuomioistuimen suuri jaosto katsoo tuomiossaan, että SEU 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta, luettuna SEU 2 artiklan valossa, sekä direktiivi 2016/343⁴ ovat esteenä kansallisille säännöksille, joiden mukaan jäsenvaltion oikeusministeri voi sellaisilla perusteilla, joita ei julkisteta, yhtäältä määrätä tuomarin ylempään oikeusasteen rikostuomioistuimeen määrääjäksi tai määräämättömäksi ajaksi ja toisaalta milloin hyvänsä ja päätöksellä, jota ei perustella, peruuttaa tämän määräyksen riippumatta siitä, onko se annettu määrääjäksi vai määräämättömäksi ajaksi.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

Unionin tuomioistuin toteaa aluksi, että Puolan yleiset tuomioistuimet, joihin Varsovan alueellinen tuomioistuin kuuluu, ovat osa Puolan oikeussuojakeinojen järjestelmää ”unionin oikeuteen

¹ Yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 27.7.2001 annettu laki (prawo o ustroju sądów powszechnych), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasioissa (Dz. U. 2019, järjestysnumero 52).

² Tässä määräyksessä määrätään, että ”jäsenvaltiot säätävät tarvittavista muutoksenhakekeinoista tehokkaan oikeussuojan takaamiseksi unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla”.

³ Eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343 (EUVL 2016, L 65, s. 1).

⁴ Direktiivin 2016/343 6 artiklan 1 ja 2 kohta.

kuuluvilla aloilla” SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuihin tavoin. Sen takaamiseksi, että tällainen tuomioistuin voi antaa kyseisessä määräyksessä näin edellytetyt tehokasta oikeussuojaa, on ensisijaisen tärkeää suojata sen riippumattomuus. Tämän riippumattomuuden vaatimuksen noudattaminen edellyttää erityisesti, että tuomareiden toisiin tehtäviin määräämistä koskeviin sääntöihin sisältyvät tarvittavat riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet, jotta vältetään täysin vaara siitä, että tällaista määräämistä käytetään tuomioistuinratkaisujen sisällön poliittisen valvonnan välineenä.

Unionin tuomioistuin korostaa tältä osin, että vaikka se, että oikeusministeri voi määrätä tuomarin toisiin tehtäviin vain tämän suostumuksella, on tärkeä menettelyllinen suoja, on kuitenkin olemassa useita seikkoja, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan mahdollistavat oikeusministerin vaikutuksen näihin tuomareihin nähden, siten että heidän riippumattomuudestaan voi syntyä epäilyjä. Analysoidessaan näitä eri seikkoja unionin tuomioistuin toteaa ensiksi, että mielivallan ja manipuloinnin vaaran välttämiseksi tuomarin toisiin tehtäviin määräämistä ja tämän määräyksen päättämistä koskevat päätökset on tehtävä ennalta tiedossa olevien perusteiden nojalla ja niiden on oltava asianmukaisesti perusteltuja. Lisäksi on niin, että koska tuomarin määräämisellä toisiin tehtäviin ilman hänen suostumustaan voi olla hänelle vastaavia vaikutuksia kuin kurinpitoseuraamuksella, tällainen toimenpide pitäisi voida riitauttaa tuomioistuimissa menettelyssä, jossa taataan täysimääräisesti puolustautumisoikeudet. Huomauttaen, että oikeusministeri toimii myös valtakunnansyyttäjänä, unionin tuomioistuin toteaa, että hänellä on siten tietyssä rikosasiassa valtaa sekä yleisen tuomioistuimen syyttäjään että toisiin tehtäviin määrättyihin tuomareiden nähden, mikä on omiaan herättämään yksityisissä perusteltuja epäilyjä näiden toisiin tehtäviin määrättyjen tuomareiden puolueettomuudesta. Lopuksi tuomarit, jotka on määrätty toisiin tehtäviin pääasioita käsitteleviin ratkaisukokoonpanoihin, hoitavat myös yleisten tuomioistuinten tuomareiden kurinpitoasiamiehen tehtäviä kurinpitomenettelyistä vastaavan virkamiehen alaisina. Viimeksi mainittu on elin, jonka tehtävänä on ajaa kurinpitomenettelyjä, joita voidaan aloittaa tuomareita vastaan. Näiden kahden tehtävän päällekkäisyys asiayhteydessä, jossa kurinpitoasiamiehet nimittää niin ikään oikeusministeri, on omiaan herättämään yksityisissä perusteltuja epäilyjä siitä, ovatko asianomaisten ratkaisukokoonpanojen muut jäsenet täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa.

Nämä eri olosuhteet yhdessä tarkasteltuina voivat, ellei ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tältä osin kuuluvista lopullisista arvioinneista muuta johdu, johtaa päätelmään, jonka mukaan oikeusministerillä on sellaisilla perusteilla, jotka eivät ole yleisesti tiedossa, valta määrätä tuomareita ylemmän oikeusasteen tuomioistuimiin ja päättää tämä määräys ilman, että hänen tarvitsisi perustella tämä päätös, mikä merkitsee, että riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet, joiden on tavallisesti koskettava kaikkia tuomareita oikeusvaltiossa, eivät koske näitä tuomareita ajanjaksona, jonka he ovat toisiin tehtäviin määrättyinä. Tällaista valtaa ei voida pitää yhteensopivana riippumattomuuden vaatimuksen noudattamista koskevan velvollisuuden kanssa.

Lisäksi rikosoikeudellisissa menettelyissä sovellettava syyttömyysolettama, jonka noudattaminen direktiivillä 2016/343 on tarkoitus varmistaa⁵, edellyttää, että tuomari on puolueeton ja vaille ennakkokäsityksiä arvioidessaan syytetyn rikosoikeudellista vastuuta. Tuomioistuinten riippumattomuus ja puolueettomuus ovat siis keskeisiä edellytyksiä syyttömyysolettaman takaamiseksi. Käsiteltävässä asiassa vaikuttaa kuitenkin siltä, että edellä mainituissa olosuhteissa tuomareiden riippumattomuus ja puolueettomuus ja näin ollen syyttömyysolettama voivat vaarantua.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

⁵ Ks. direktiivin 2016/343 johdanto-osan 22 perustelukappale ja 6 artikla.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla tuomion julistamispäivänä.

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla sivustolla [Europe by Satellite](#) ☎ +32 2 2964106